

PRŮVODCE SVĚTEM AUTORSKÉHO PRÁVA

VŠB TECHNICKÁ
UNIVERZITA
OSTRAVA

AUTORSKÉ PRÁVO

Soubor právních norem, které upravují **vztahy při vzniku** autorských a jim podobných děl

AUTORSKÉ DÍLO

- Je dílo literární, umělecké nebo vědecké
- Je **jedinečné**
- Je výsledkem tvůrčí činnosti autora
- Je vyjádřeno **ve vnímatelné podobě** (fyzicky nebo elektronicky) a to buď stále nebo dočasně
- Může být dokončené nebo i nedokončené

AUTOR

- Pouze **fyzická osoba**, která dílo vytvořila vlastní tvůrčí činností
- Autorství **není omezeno** věkem, způsobilostí k právním úkonům, dosaženým vzděláním, členstvím v jakékoli umělecké či jiné organizaci, oborem
- Autorem **nemůže být umělá inteligence** – ta je považována v české legislativě a v Evropě vůbec pouze za nástroj či prostředek k tvorbě autorského díla
- V případě **autora s omezenou způsobilostí** je nutné zjistit, kdo tuto osobu zastupuje z hlediska právních úkonů (např. uzavírání smluv, poskytování souhlasu apod.)
- **Zákonná domněnka autorství** pak předpokládá, že jméno toho, **kdo je uveden na díle** je jménem autora, pokud není prokázán opak.
- Autor může být také **anonymní** nebo užívat **pseudonym** v takovém případě, pokud se sám neprohlásí, pak jej zastupuje osoba, která první dílo zveřejnila

OSOBNOSTNÍ PRÁVA AUTORA

- Právo na **uvedení svého jména**, jako autora, případně rozhodnout, jak bude/nebude jméno uvedeno (pseudonym, anonym apod.)
- Právo na **zveřejnění díla** – rozhoduje o prvním zveřejnění a omezit ho lze jedině zákonem
- Právo na **nedotknutelnost díla** – pouze autor může svolit k zásahu do svého díla – jedná se o tzv. autorský dohled (platí i pro překlady nebo přepracování děl)
- Právo na to, aby **nebyla hodnota** díla **snížena** např. jeho kontroverzním užitím

MAJETKOVÁ PRÁVA

- Právo **užít dílo**
- Právo na **odměnu** v případě rozmnožování díla
- Právo na **odměnu při opětném prodeji originálu**

Vlastnosti majetkových práv

- Nemůžete se vzdát
- Nemůžete je jen tak převést
- Můžete z nich mít zisk
- **Není možné** na ně uvalit **exekuci**
- **Nezanikají smrtí autora** – jsou totiž předmětem dědictví

VZNIK AUTORSKÉHO DÍLA

Právo k autorskému dílu vzniká **automaticky** a **není třeba** jej někde **registrovat**

- Vzniká **okamžikem**, kdy je ztělesněno tak, aby je **mohl vnímat i někdo jiný** než jen autor tedy když je – sepsáno, vytesáno, namalováno, předneseno, zahráno apod.
- © tzv. copyrightová výhrada – není nutné ji nikde registrovat; **má pouze informativní charakter** – uvádí jméno osoby, případně rok zveřejnění díla; určuje osobu na kterou se potenciální uživatel má obrátit, chce-li cizí dílo využít
- ℗ výhrada práv ke zvukovému záznamu – spolu se jménem nahrávací společnosti a rokem prvního vydání zvukového záznamu má zamezit nedovolené rozmnožování zvukových záznamů

DRUHY AUTORSKÝCH DĚL

- Slovesné vyjádření řeči nebo písmem
- Hudební, dramatické nebo jejich kombinace
- Choreografie, pantomima
- Fotografie a výtvor vytvořený postupem podobným fotografii
- Audiovizuální dílo (např. film)
- Výtvarná díla – grafická díla, malířská díla, sochařská díla
- Architektonická a urbanistická díla
- Kartografická díla
- Užité umění (umělecké prvky u předmětů denní potřeby – např. malovaný talíř, design časopisu, lampa...)
- Databáze (její uspořádání musí být jedinečné)
- Počítačový program
- Sborník jako soubor nezávislých děl, které autor jedinečně uspořádal

DÍLEM NENÍ, POKUD...

...není zpracováno LITERÁRNÍM způsobem

- Námět díla (základní námět)
- Myšlenka
- Postup (např. výroby)
- Princip (hraní her)
- Metoda
- Objev
- Vědecká teorie
- Matematický a obdobný vzorec,
- Statistický graf
- Denní zprávy
- Samotné údaje

ÚPLNĚ VYLOUČENO JE ...

- Úřední dílo (předpisy, bankovky, státní symboly, obecní pamětní knihy rozhodnutí soudu apod.)
- Výtvary tradiční lidové kultury - tzv. folklor (písně, tance, choreografie, výtvarné vzory apod.)
- Poznámka – je-li folklor inspirací pro vznik nového díla, pak toto nové dílo můžeme chránit jako autorské
- Autorská ochrana se vztahuje i na způsob zpěvu folklorních písní a jejich hudební ztvárnění a také na způsob provedení tance (práva výkonného umělce)

ZVEŘEJNĚNÍ DÍLA

Den, prvního zpřístupnění veřejnosti

VYDÁNÍ DÍLA

Den, kdy byly poprvé distribuovány oprávněné duplikáty autorského díla

PROKAZOVÁNÍ AUTORSTVÍ

- Doložením **pracovních verzí** díla
- Uložením díla do **notářské úschovy**
- Zasláním celého díla do vlastních rukou poštou (obálku otevřít pouze v případě nutnosti prokazování autorství)
- **Každý autor** by si měl vést **vlastní evidenci** o vytvořených dílech a to i v případech, že se jedná o např. školní dílo.

ŠKOLNÍ DÍLO

- **Dílo** vytvořené **studentem** za účelem splnění **studijních povinností**
- Jde např. o seminární práce, zápočtové práce a dále tzv. kvalifikační práce, jako jsou diplomové práce, bakalářské práce, disertační práce
- tzv. **fikce odevzdáním** – autor souhlasí se zveřejněním své práce pouhým odevzdáním bez ohledu na výsledek obhajob této práce

Student má právo...

- na uvedení jména tj. jako autor
- na zveřejnění díla důstojným způsobem
- na zachování integrity svého díla
- na užití svého díla

POVINNOSTI ŠKOLY U KVALIFIKAČNÍCH PRACÍ

- Zveřejnit je nejméně 5 dní před obhajobou a tím umožnit veřejnosti nahlédnutí/pořízení výpisku
- Vést databázi již obhájených kvalifikačních prací (i s posudky a výsledkem obhajoby) na základě tzv. knihovnické licence (stanovuje, co není zásah do autorských práv)

UŽITÍ ŠKOLNÍHO DÍLA UNIVERZITOU

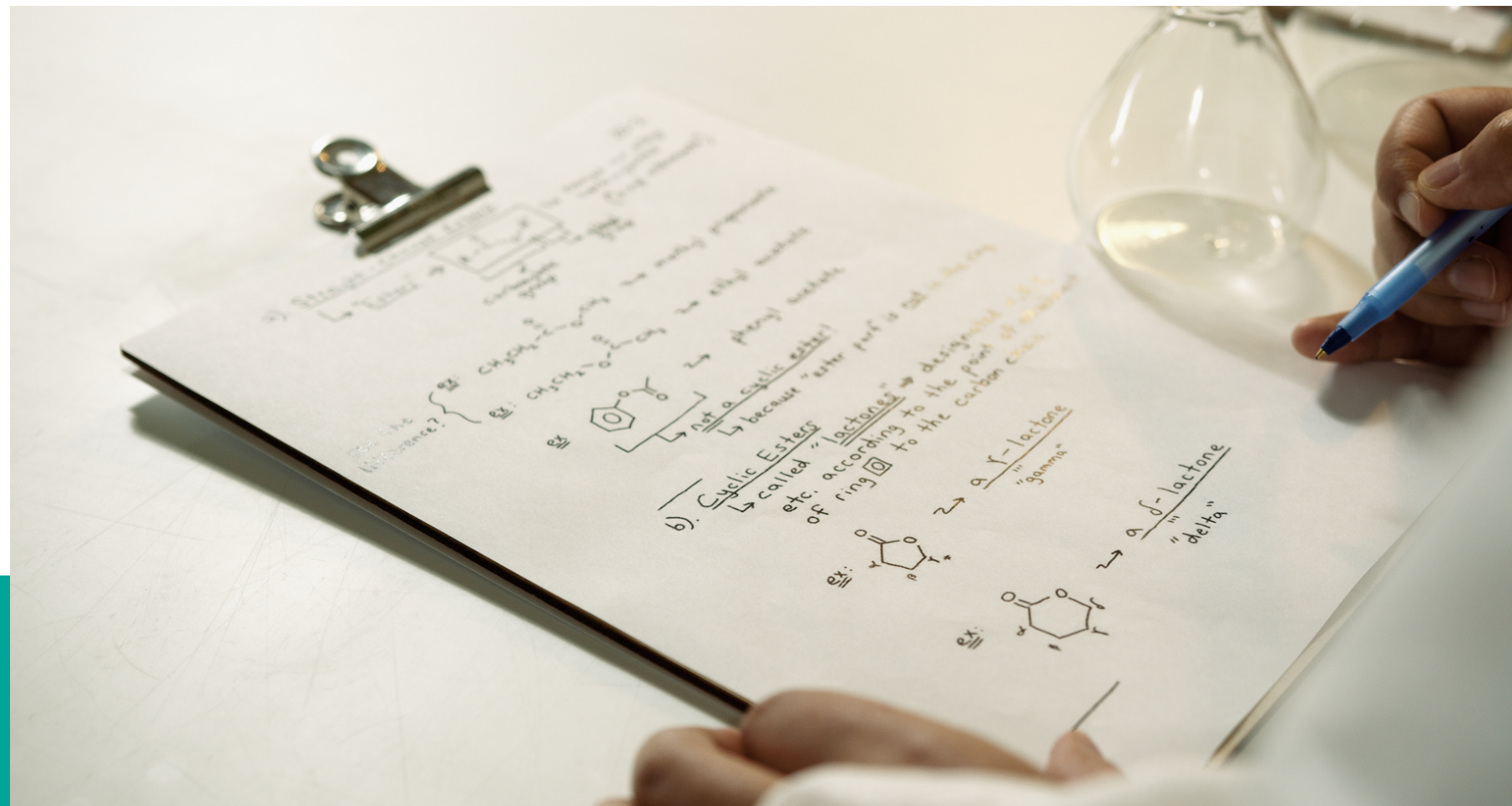
- Je možné je užít **pouze** k výuce či vlastní potřebě
- Dílo/práce **nesmí být užito komerčním způsobem**

ZAMĚSTNANECKÉ DÍLO

Je to **dílo**, které vytvořil zaměstnanec **ke splnění povinností** ze zaměstnaneckého nebo služebního či obdobného vztahu k zaměstnavateli

- Dílo musí být vytvořeno **v rámci sjednaného druhu práce**
- Pokud **dílo** se sjednanou smlouvou zaměstnance **nesouvisí, nejedná se o zaměstnanecké dílo**
- **Majetková práva** k dílu **vykonává zaměstnavatel**

Práva zaměstnance jsou...

- právo na uvedení autorství
- právo na zachování integrity díla
- právo upravit své dílo
- právo na důstojné zveřejnění
- právo na dodatečnou odměnu, má-li zaměstnavatel z práv k dílu vysoký zisk

ZAMĚSTNANECKÉ DÍLO

- Pokud je dílo vytvořeno **v rámci sjednaného druhu práce, zaměstnavateli náleží výnosy** z užití zaměstnaneckého díla
- zaměstnavatel vykonává **za zaměstnance právo dílo užít a právo na autorskou odměnu**
- **Fikce souhlasu** - u zaměstnaneckých děl se předpokládá, že autor svolil ke zveřejnění, úpravám, zpracování (i překlad), spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, není-li smluvně sjednáno jinak
- **odměnou** za vytvoření autorského díla v rámci plnění pracovních povinností **je mzda**

Zaměstnaneckým dílem jsou i:

- počítačové programy
- databáze
- kartografická díla
- jakákoliv kolektivní díla

ZAMĚSTNANECKÉ DÍLO

- **Práva zaměstnavatele** k tomuto dílu trvají **i po ukončení pracovního či obdobného poměru**
- Tedy **po celou dobu autorskopravní ochrany** (např. u literárního díla je to po celý život autora + 70 let po jeho smrti)
- Práva zaměstnavatele **zanikají smrtí** zaměstnavatele nebo **zánikem právnické osoby** bez nástupce

SPOLUAUTORSKÉ DÍLO

- Celek – **jediné dílo nejméně dvou autorů**, kteří tvoří ve stejném oboru
- Spoluautoři **tvoří** dílo **po celou dobu společně**
- **Spisovatel** a **ilustrátor** stejné knihy **NEJSOU** spoluautory!
- **Spoluautorem není** konzultant, odborník nebo kdokoliv jiný, kdo poskytl autorovi/autorům radu jednorázově
- **Práva** k dílu přináležejí **všem autorům** společně a nerozdílně
- O **nakládání s dílem** rozhodují **spoluautoři jednomyslně**
- **Výnosy** z autorského díla **se dělí stejným dílem**
- V případě, že lze rozeznat jednotlivé příspěvky autorů k celku, pak se výnosy dělí dle velikosti těchto příspěvků.
- V případě **kvalifikačních prací nemůže být školitel, konzultant, vedoucí práce spoluautorem!**
- U **seminárních prací není** spoluautorství plně **vyloučeno**
- I v případě, že jsou spoluautory **žák/student a pedagog, jsou jejich práva stejná**

KOLEKTIVNÍ DÍLO

např. student a učitel...

- Dílo na kterém se podílí **více autorů najednou**, jedná se tedy o typ spoluautorského díla
- Je vytvářeno na podnět fyzické nebo právnické osoby
- **Příspěvky** v tomto díle **nejsou schopny samostatného užití**
- **Na veřejnost** je uváděno **pod jménem právnické osoby**, která vznik iniciovala – jedná se o zaměstnanecké dílo.
- Audiovizuální díla nespádají do kolektivních děl

SPOJENÉ DÍLO

- Spojené dílo vzniká **pouze se souhlasem autorů**
- Může se jednat o píseň (hudba+text), knihu (text+ilustrace)
- Je to dílo, které vzniká **pro společné užití**
- Autorská práva autorů spojeného díla k nakládání s jednotlivými částmi nejsou dotčena

VOLNÉ DÍLO

- Volné dílo je **jakékoliv** umělecké **dílo** u kterého **uplynula doba ochrany majetkových práv**
- Takové dílo **je možné užít bez svolení autora** a **bezúplatně**, oficiálně se toto nazývá „volným užitím“
- Nicméně u užití takového díla **musí být vždy uveden autor** a nikdo si nesmí přivlastňovat jeho autorství

DOBA TRVÁNÍ MAJETKOVÝCH PRÁV

- po dobu života autora a 70 let po jeho smrti
- u spoluautorského díla 70 let po smrti posledního z autorů
- u kolektivního díla 70 let od zveřejnění
- u audiovizuálního díla 70 let od smrti poslední z těchto osob: režisér, autor scénáře, autor dialogů a skladatel hudby
- práva výrobce zvukového a obrazového záznamu 50 let od jeho pořízení nebo od jeho vydání
- právo vysílatele 50 let od prvního vysílání
- právo pořizovatele databáze 15 let od jejího pořízení nebo od jejího prvního zpřístupnění

JAK UDĚLIT SOUHLAS K UŽITÍ DÍLA

- Souhlas k užití díla **uděluje autor** prostřednictvím licenční smlouvy
- **Smlouva** pak **určí** konkrétní podmínky za jakých může být dílo užito, tím, kdo licenci získal (nabyvatel licence)

HLAVNÍ SOUČÁSTI LICENČNÍ SMLOUVY

- **Způsob užití díla** – jak má být vydáno, způsob jeho prezentace, vysílání, rozmnoženiny
- Počty kusů, pro jaké území,
- **Časové určení** tj. na jak dlouho je licence udělena
- **Výše odměny** – buď konkrétní částka a nebo je stanoveno, jak se odměna bude počítat

Pokud některý z těchto bodů v licenční smlouvě **chybí**, pak je postupováno **dle platného zákona**.

Licenční smlouvy jsou **výhradní a nevýhradní**.

VÝHRADNÍ LICEČNÍ SMLOUVA

- Užit dílo může **pouze nabyvatel** licence k dílu
- Ve smlouvě **musí být**, že jde o výhradní licenci
- Musí být **písemná**

NEVÝHRADNÍ LICENČNÍ SMLOUVA

- Pokud není přímo ve smlouvě stanoveno, že jde o výhradní licenční smlouvu, tak je smlouva chápána jako nevýhradní
- **Nemusí mít písemnou formu** – může být např. uzavřena ústně
- Autor **může udělit další licenci** i někomu jinému než nabyvateli a může své dílo dále užívat tak, jak uzná za vhodné

PODLICENCE

- **Musí být povolena** v původní licenční smlouvě
- Musí existovat **písemný souhlas autora** s udělením podlicence
- Nabyvatel musí oznámit autorovi udělení podlicence
- **Strany původní licenční smlouvy se nemění** - i v případě podlicence platí pořád smlouva mezi autorem a původním nabyvatelem licence
- U **podlicence** (nové smlouvy) dochází k **postoupení práv na třetí osobu** tj. dochází ke změně v osobě nabyvatele

PRÁVA A OMEZENÍ NABYVATELE LICENCE

- Může dílo **užít dohodnutým způsobem**
- **Nemůže do díla zasahovat**, měnit jeho název nebo autora – pokud to není dovoleno smlouvou
- Stejně tak **nesmí dílo zařadit do sborníku** nebo ho spojovat s jiným dílem, pokud to není autorem povoleno
- Má právo na **podklady a informace** k dílu, které umožňují vykonávat udělenou licenci
- V případě, že je součástí díla nějaká **tajná skutečnost** – např. autor si nepřeje, aby byl pod dílem uváděn, **je** nabyvatel **povinen** toto **respektovat** až do doby, než se sám autor rozhodně toto změnit
- Po skončení trvání licence, **musí** nabyvatel **vrátit veškeré podklady** k ní

ZÁNİK LICENCE

- Uplynutím doby na jakou byla sjednána
- Pro nečinnost nabyvatele nebo výrobce zvukového záznamu
- Výpovědí

PORUŠENÍ PRÁV

- Spory o to, kdo je autorem příslušného díla
- Autor má právo na to, aby se porušovatel zdržel jednání, které porušuje autorova práva
- Dále má nárok na odstranění neoprávněného zásahu do práv např. když někdo upraví dílo bez předchozí dohody
- Právo na satisfakci – tedy minimálně na omluvu a případně finanční vyrovnání
- Právo vědět, kdo, kdy, kde a jak do díla zasáhl
- Nárok na náhradu škody (dle Občanského zákoníku)

KOLEKTIVNÍ SPRÁVCI AUTORSKÝCH DĚL

- **DILIA** – divadelní, literární, audiovizuální agentura – slovesná díla, překlady, audiovizuální a hudebně dramatická díla, nakladatelé
- **OSA** – ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním – autoři hudby, textu, hudební nakladatelé
- **INTEGRAM**, nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů – výkonní umělci (např. herci, zpěváci apod.), výrobci audiovizuálních a audiálních záznamů
- **Ochranná organizace autorská, Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl** – autoři děl výtvarných (malíři, sochaři apod.), architektury, obrazové složky audiovizuálních děl, fotografové, grafici v případě pc her , filmoví a televizní střihači

KOLEKTIVNÍ SPRÁVCI AUTORSKÝCH DĚL

- **GESTOR** – ochranný svaz autorský – spravuje práva na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého (výtvarného díla)
- **OAZA** – ochranná asociace zvukařů – zvuková část díla u audiovizuálních děl (filmy, přednášky, seriály apod.) a u čistě audio nahrávek.

VŠB TECHNICKÁ
UNIVERZITA
OSTRAVA

CENTRUM
TRANSFERU
TECHNOLOGIÍ

**MÁTE-LI ZÁJEM DOZVĚDĚT SE VÍCE,
PAK NÁS KONTAKTUJTE**

ctt@vsb.cz